

Jesenje boje RADOČELA

Prostor Golije krije nepresušne mogućnosti za 4x4 vožnju. Predstavljamo vam prvu od mnogih tajni ove prelepe planine - trasu od Milića, preko Bzovika i Srnjače do Odvračenice...

Stočarstvo je na visoravnima Golije još uvek živo - na putu ka Odvračenici često ćete nailaziti na stada

Teško je reći koje je godišnje doba na Goliji najlepše... Ipak, jesen fascinira neverovatnim šarenilom koje krasi raskošne šume Golije sastavljene od svih mogućih listopadnih i četinarskih vrsta. Retko gde se kao na Goliji različite vrste tako dinamično i spontano mešaju, čineći prostor konstantno raznolikim dok savladujete ogromno visinsko prostranstvo ove planine. Nikako ne bismo smeli da previdimo ni vodeno bogatstvo Golije, gde u izuzetno razduženom sливу reke Studenice huče, skakuću i žubore bezbrojne planinske reke i potoci. Jedna reka koja posebno odskiče svojom ambijental-

nom lepotom i mnogobrojnim slapovima i vodopadima jeste Izubra, i ona je čak stavljen pod zaštitu države. Kada pokušamo u mislima da obuhvatimo sve što Golija posetiocu može da ponudi, svu svoju nezagadenu, iskonsku lepotu, nimalo ne čudi činjenica da je ova planina 2001. godine proglašena za park prirode i rezervat biosfere pod zaštitom UNESCO-a.

Za razliku od nekih drugih planina u Srbiji, ljudi još nisu otišli sa Golije. Do bezbrojnih sela i zaselaka vode uglavnom solidni makadamski i zemljani putevi, od kojih se većinom može proći čak i u putničkom automobilu. Zato

vam za kretanje Golijom nisu neophodni „punokrvni“ terenci – čak i sve popularnija kategorija lakih SUV-vozila bez reduktora biće vam dovoljna da stignete skoro svuda. Naravno, ukoliko raspolažete terencem visokih domeća, blag i ne previše kamenit teren Golije pružiće vam dane nepomućenog zadovoljstva u zavlacenju do najskrivenijih kutaka van puteva.

Preko visoravni do glavnog grebena

Sa severne i zapadne strane Golija nije jasno oivičena, jer se na nju nadovezuje greben Javor planine, kao i Čemerno, koje od glavnog grebena Golije sa južne strane

Slapovi Izubre

Retko gde u Srbiji ćete naići na planinsku rečicu koja pravi tako živopisnu igru vode i kamena kao što je to slučaj sa Izubrom na Goliji. Prvih nekoliko kilometara njenog toka upravo je i najatraktivniji deo, gde ćete moći da vidite mnogobrojne vodopade, najrazličitijih oblika. Mnogi od njih su kaskadni, a njihove kaskade se pružaju u dužini od nekoliko desetina metara. Lepota Izubre nije samo u njenim vodopadima već i u fascinantnoj mešovitoj šumi, u kojoj ćete sresti gorosta-

Šume na Radočelu spadaju
među najlepše na prostorima Golije

sne čvornovate bukve stare i po nekoliko stotina godina, izmešane sa vitkim stablima četinara, dok su stene koje ih okružuju prevučene jarkozelenim slojem mahovine. Pored Izubre vodi markirana planinarska staza koja se spušta sve do njenog ulivanja u Studenicu, nadomak sela Deviči. Ukoliko imate nekoga ko bi vam prevezao kola, mogli biste da se spustite pešice niz Izubru skroz do Devića (oko pet kilometara), gde bi vas sačekao vozač u automobilu.

razdvaja duboka i više od 50 km duga dolina reke Studenice. Granice ka jugu i istoku su nešto jasnije: reka Ibar odvaja Goliju od Kopaonika, a strme padine glavnog grebena okomito se spuštaju ka Novom Pazaru i dolini Ljudske reke. Na jugozapadu, preko Duge poljane, Golija se naslanja i na nepregledne pašnjake Pešterske visoravni. Planinu Radočelo, koja se nalazi unutar granica parka prirode „Golija“, geografi smatraju za zaseban planinski masiv, iako je od ostatka Golije razdvaja samo prostrana visoravan koja leži na oko 1.200 m nadmorske visine, a na kojoj se nalaze sela Rudno i Bzovik.

Naš prvi 4x4 susret sa Goljom provešće vas upravo preko Radočela i pomenute visoravni ka Odvraćenici, sve popularnijem turističkom naselju smeštenom na glavnom grebenu Golije na više od 1.600 m nadmorske visine. Trasa nije duga – ukupno 39 km, odnosno 45 km ukoliko između prve i druge etape našeg radara skrenete do rezervata Izubra, da vidite jedinstvenu lepotu ove planinske rečice (toplo vam preporučujemo da to ne propustite). Mala dužina trase omogućiće vam da ovaj prostor prođete opušteno, uz često napuštanje automobila, čak možete da odvojite više od jednog dana, a tri prenoći

šta koja vam na ovoj trasi preporučujemo obezbeđiće vam udoban konak po vrlo povoljnoj ceni.

Trasa prve etape polazi sa parkingu motela „Radočelo“ u Milićima, do kojeg ćete stići kada skrenete sa Ibarske magistrale u Ušću ka Studenici i prevalite 24 km tim putem, koji je nedavno u celosti asfaltiran. Nakon što stupite na trasu, spustite se sa parkingu na asfalt, a zatim posle pedesetak metara ponovo skrećete desno, na zemljani put koji vas vodi u srce planine Radočelo, između njenih najviših vrhova, Krivache i Crepuljnika. Prvih 450 m uspona (polazak je sa visine od oko 620 m) prilično je str-

Mogućnosti smeštaja na Goliji

Golija je jedna od planina na kojima lako možete da nadete povoljan i komforan privatni smeštaj u gotovo svakom zaseoku. Gostoprimaljivi meštani će vas kao putnika sa strane uvek pozvati u svoj dom na kafu i čašicu razgovora, tako da se na Goliji nova prijateljstva vrlo lako sklapaju. Ipak, nekoliko je ključnih tačaka gde možete da računate na solidnu ponudu hotelskog i privatnog smeštaja. To je pre svega Odvraćenica, turističko naselje na najvećoj nadmorskoj visini na Goliji (preko 1.600 m), gde poslednjih godina vrtogla-

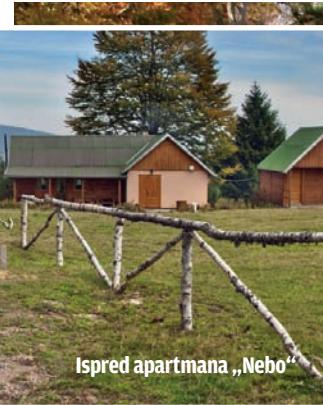
vo niču vikendice i novi privatni hoteli. Nedavno je sagrađena i crkva, do koje vodi odličan asfaltni put iz smera Novog Pazaara. Goljska reka je drugi popularan smeštajni lokalitet, a sa ivanjičke strane vredno pomenuti i vikend naselje Bele vode na obroncima Dajčkog brda, gde je takođe ponuda privatnog smeštaja solidna. Osim toga, i Rudno je izgledna lokacija za nalaznjenje privatnog smeštaja, kao i sela Devič i Milići.

Mi ćemo vam iz sopstvenog iskustva preporučiti tri smeštajna objekta koji se na-

laze na ovoj trasi. Prvi od njih je motel „Radočelo“ u Milićima, čiji će vam domaćin Dragoslav Antonijević u svaku dobu godine ponuditi komforne i odlično zagrejane sobe sa kupatilom po izuzetno povoljnim cenama, a ni pored njegovog restorana nećete ostati gladni. Sve informacije možete dobiti na brojeve telefona motela „Radočelo“ - 036/438 252 ili 032/685 055. Sledeći zanimljiv smeštajni objekat su apartmani „Nebo“ na brdu Srnača, koji se nalaze na nepuna četiri kilometra od centra Rudnog, a na trasi koju smo opisa-

Domaća atmosfera restorana apartmana „Nebo“

Ispred apartmana „Nebo“

Stoletne bukve na Izubri

Preko Radočela probijeno je nekoliko vrlo solidnih puteva

mo, s prosečnim nagibom većim od 10 odsto. Nakon prve dvostrukе serpentine stižete do raskršća koje se nalazi na 3,6 km od početka etape. Tu izbijate na manju zaravan i čistinu, odakle možete da sagledate predele Radočela u njihovoj punoj lepoti. Narednih desetak kilometara put će se uglavnom blago penjati do najviše tačke na oko 1.360 m visine, a oko vas će se smanjivati raskošne četinarske šume i pašnjaci.

Na 6,5 km od početka eta-

pe levo se odvaja put ka Miličkom Krstu i Krivači, a traša koju smo vam zacrtali drži desno. Naravno, možete istraživati i van našeg „radara“ ukoliko ste opremljeni GPS-om i imate iskustva u orientaciji u divljini. Posle 8,5 km od početka trase uključujete se na širi put koji se spušta sa Crepljnika, ka Bzoviku i Rudnom. Samo pratite taj put nizbrdo i stižete do Bzovika i kraja prve etape. Tu imate mogućnost da skrenete desno, na put prema Devičima,

kojim treba da prevalite 3,1 km do mesta gde se od puta levo odvaja pešačka staza koja se spušta niz reku Izubru, prolazeći pored njenih slapova. Nakon posete Izubri, vraćate se istom trasom do kraja etape 1, resetujete brojač i počinjete da pratite duplo duž „radara“ etape 2.

Rudno kao visinska oaza

Područje sela Bzovika i Rudnog jeste najnaseljenija oblast kroz koju naša trasa prolazi. U pitanju su pra-

va planinska stočarska sela, razbacana u krugu od nekoliko kilometara po okolnim brdima. Do Rudnog vodi i asfaltni put iz doline Ibra pored manastira Gradac, a odličan makadamski put se sa Rudnog spušta ka manastiru Studenica. Odlučite li da malo „švrljate“ unaokolo i ne skrenete odmah ka Srnači, da biste ispratili put do Odvraćenice (pola kilometra nakon početka druge etape), možete da produžite do centra

Rudnog i da svratite u restoran „Beli bagrem“ da se počastite domaćim specijalitetima sa Golije.

Nastavak puta preko brda Srnača vodi vas pored apartmana „Nebo“, koji su odlično mesto za odsedanje ukoliko odlučite da se zadržite. Put dalje vodi grebenom pored nekoliko seoskih domaćinstava, da bi nakon ukrštanja sa putem koji od Devića vodi ka Binićima i Gradcu ušao u područje gustih mešovitih šuma. Posle

li. U pitanju su komforni novoizgrađeni bungalovi čiji je vlasnik Sladana Miškić-Sretović, a kontakt telefoni su 032/684 844 i 064/117 3262. I ovde je svaki dogovor moguć – od prenočišta do punog pansiona. Svaki bungalow ima sopstveno kuhinjilo i televizor.

Napokon, iz bogate ponude smeštaja na Odvraćenici izdvojimo i motel „Gos“, vlasnika Mirka Ravića, koji će vam takođe ponuditi pun komfor (uz mogućnost ishrane) po izrazito povoljnoj ceni. Kontakt telefoni su 020/351 209 i 064/122 9594.

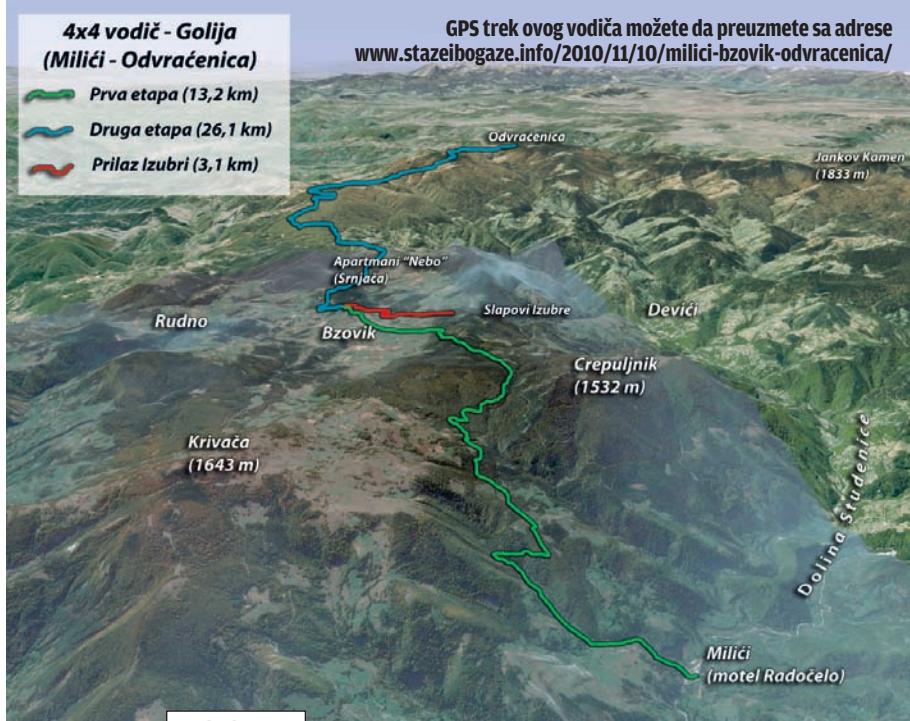

14,5 km nakon starta etape dva izbijate na put koji od Raške vodi ka Odvraćenici, koji će ispratiti čitavom dužinom, dostižući najvišu tačku od oko 1.710 m na obroncima Crnog vrha. Greben dalje vodi ka najvišem vrhu Golije, 1.833 m visokom Jankovom kamenu, ali mi ćemo ovo izdanje vodiča završiti na Odvraćenici.

Dobra strana Golije, koja je čini dostupnom za ljubitelje terenske vožnje 12 meseči godišnje, jeste upravo nje-

na ravnomerna naseljenost. Za razliku od nekih planina bez sela, gde prohodnost ne staje s prvim većim snegom, na Goliji se glavni makadamski pravci između sela čiste, tako da je ovu trasu moguće prevesti čak i usred zime. Ukoliko to pak ne буде slučaj za prvu etapu (onu od Milića ka Bzoviku), možete otići asfaltom do Deviča i tu uhvatiti put ka Rudnom, koji se sigurno održava.

A. Veljković
Fotografije: A. V.

MANEVAR	Prethodna tačka/ukupno (km)	Opis manevra
Start	0,0/0,0	Polazak sa parkingu ispred motela „Radočelo“ ka glavnom drumu.
Desno	0,05/0,05	Uključivanje na put desno, u smeru Ušća.
Desno	0,05/0,1	Skretanje desno na makadamski put.
Levo	3,5/3,6	Od tri puta na raskršću, birati srednji (zavija blago levo).
Poludesno	0,45/4,05	Držite desno, pratite glavni put.
Poludesno	2,45/6,5	Držite desno, put se odvaja levo.
Levo	1,95/8,45	Uključujete se levo na put koji silazi sa Crepuljnika.
Poludesno	0,1/8,55	Račvanje puteva, držite desni.
Levo ili desno	1,1/9,65	Levo ili desno, ubrzno se put ponovo spaja.
Kraj	3,55/13,2	Bzovik, raskrsnica puta koji vodi ka Izubri i Devičima*.

*Od ove raskrsnice desno ima 3,1 km do početka pešačke staze koja se odvaja ka slapovima Izubre. Samo se držite glavnog puta i parkirajte na proširenju pred početkom staze.

MANEVAR	Prethodna tačka/ukupno (km)	Opis manevra
Start	0,0/0,0	Nastavak pravo od kraja etape 1, putem ka Rudnom.
Oštro desno	0,45/0,45	Skretanje desno na put ka Srnjaci.
Pravo	0,8/1,25	Apartmani „Nebo“ na Srnjaci.
Pravo	0,9/2,15	Držite pravo, ostajući na glavnom putu.
Desno	3,8/5,95	Raskršće puteva, skrećete desno.
Pravo	0,75/6,7	Ukrštanje glavnih puteva, produžavate pravo.
Pravo	0,7/7,4	Put sličnog kvaliteta se odvaja desno, vi držite levo (pravo).
Oštro desno	1,1/8,5	Put se odvaja levo (pravo), vi pratite put koji ide oštro desno.
Pravo	0,95/9,45	Sporedan put se spušta koso levo kroz šumu, vi produžavate pravo.
Pravo	1,25/10,7	Puteljak se odvaja koso levo na čistini, vi se držite glavnog puta pravo.
Desno	3,8/14,5	Uključujete se na put koji vodi od Raške, skrećete desno.
Pravo	0,9/15,4	Dva puta se račvaju levo i desno, vi ostajete na glavnom putu, pravo.
Levo	1,4/16,8	Put se priklujuje zdesna, vi ostajete na glavnom putu levo.
Pravo	0,3/17,1	Sporedni put se spušta polulevo, vi držite desno (pravo) na glavnom putu.
Pravo	1,9/19,0	Put se odvaja desno, vi produžavate pravo.
Pravo	2,0/21,0	Razni kolozrazi se odvajaju levo i desno, vi ostajete na glavnom putu.
Poludesno	1,4/22,4	Put se odvaja polulevo, vi držite desno po glavnom putu.
Pravo	0,2/22,6	Put se spušta desno, vi produžavate po glavnom putu.
Pravo	1,8/24,4	Veći broj puteva se odvaja levo i desno, vi ostajete na glavnom putu.
Kraj	1,7/26,1	Kraj etape, motel „Gos“ na Odvraćenici (s vaše leve strane).

Na putevima Bzovika

